

SERRA D'OR

agost 1968

Terrassa i Sabadell, cap a una mancomunitat



D'aquí venia, certament, l'afany amb què recollia i elaborava informació. En la nostra conversa em va sorprendre o, més exactament, em va enlluernar, tot el que sabia de la situació espanyola, de Catalunya, del País Basc, dels nostres problemes universitaris, socials, econòmics...

La conversa, en un moment donat, va tocar temes sindicals. Em va dir, ho recordo, que ell no era dels qui creuen que un país ha d'ésser governat pels sindicats. Un país, deia, és més que un sindicat, i és un error de creure que pot ésser regit per un Parlament integrat per les forces sindicals: els sindicats tenen altra feina. Així expressava el principi en el qual s'havia inspirat quan, durant la presidència del seu germà, va intervenir en el cas Hoffa.

Recordo també que em va dir, després de parlar llargament, que els grans defectes de la democràcia no ens han de fer caure al parany dels hipòcrites que «per defensar-la» volen assassinar-la, sinó que ens han d'encoratjar a treballar per fer-la millor. La democràcia és com un vaixell que porta l'única temptativa de fonamentar la societat en el consentiment lliure d'homes lliures. És difícil, va dir, però això no ens ha de desanimar: la dificultat educa i ensenya. La nostra tasca és de perfeccionar la representació del poble, completar la democràcia, enriquir-la, donar-li dinamisme i fer que sigui per al poble.

Aquestes paraules, n'estic segur, devia pronunciar-les sovint, sota una forma semblant, si no idèntica, durant la seva campanya de candidatura en la qual proposava de modificar el sistema de les eleccions presidencials per donar-los un sentit més humà, més directe, que responsabilités més, en el votant, l'home. De fet, un cert «plantejament humà» dels problemes, natural en un home que mai no rebutjava l'enfrontament directe amb ningú i que volia revalorar les qualitats humanes en una societat que massa sovint les oblidava, era una nota constant de la seva política. En aquesta adhesió a la humanitat concreta ell trobava el millor antídoto contra la demagogia, contra l'enfolliment col·lectiu que es produeix en un país quan les paraules hi tenen més pes que no els fets.

«Si volem que allò que un home ens dona tingui qualitat, assegurem-nos que tingui també bona qualitat humana el paper que li atribuïm»: aquesta era la frase que pronunciava sovint en la campanya que la mort havia d'interrompre. El respecte que Robert Kennedy sentia per l'home el retrobem en l'afany amb què, com a orador, pretenia de convèncer els seus oients més que no allistarlos directament al nombre dels seus partidaris. Volia exposar i explicar més que no seduir i commoure. Creia que hi ha una hora per a tot, àdhuc per a la veritat, i que l'hora de la veritat havia arribat. — XAVIER CIURANA.

RESTRICCIONS MENTALS

SOBRE UN PESSIMISME

¿Hi predomina realment el «to pessimista», al número de SERRA D'OR que hem dedicat a temes i a problemes valencians? Algú m'ha dit que sí. Més encara: segons sembla, l'observació ha estat repetida ja per lectors de diversa procedència, vull dir, indígenes i forasters. Confesso que la denúncia m'ha sorprès una mica. ¿«Pessimisme»? He assistit molt de prop a la preparació d'aquest número, me l'he llegit de cap a cap, ara torno a repassar-lo: i no, ni en els propòsits, ni en la literalitat de les col·laboracions, no arribo a veure el «to pessimista» que ens reprotxen. El conjunt estarà més bé o més malament, tal article o tal altre seran millors o pitjors, hi marcarà un paper sobre aquesta o aquella qüestió: tot això era previsible, lògic, i fins i tot fatal. Són els defectes propis de qualsevol temptativa que tingui les pretensions inicials que nosaltres ens assignàrem. Però no crec pas que pugui parlar-se de «pessimisme»... És clar que una quantitat ben voluminosa de fets i de tendències descrits o comentats pels articulistes no resulten precisament engrascadors. Ni de bon tros! En economia, en política, en cultura, la situació actual del País Valencià no pot pas dir-se que sigui afable i arcàdica. Més aviat es tracta de tot el contrari, si bé ho mirem i en línies generals. En puntualitzar o en analitzar aquest estat de coses, ningú de nosaltres no ha exagerat la nota: hem volgut ésser objectius, i res més. Si el «pessimisme» és, com el senyor Fabra explica en el seu diccionari, la «propensió a veure i a jutjar les coses en llur aspecte menys favorable», caldrà proclamar que no ha existit una tan anguniosa, sàdica propensió. En cap moment. Ara: això que en diem «les coses» o «l'estat de coses», al País Valencià d'avui, prou mereix el qualificatiu de «pèssim». Aquest és el punt clau. O sigui: que l'accent tètric o penós, quan hi és, no prové de la nostra personal manera de veure i de jutjar, sinó de la mateixa realitat de cada dia. Els valencians, aïl, no necessitem ésser pessimis-

tes: com que hi vivim immersos, tenim l'experiència directa d'una realitat predominantment «pèssima». I n'hem parlat sine ira et studio: amb certificats de xifres estadístiques i amb testimoniatges volenterosos... I a partir d'aquí, en última instància, potser hauríem de fer una afirmació en sentit contrari als retrats que s'insinuen: el nostre número de SERRA D'OR és, en si, una flagrant proposta d'optimisme. No vull insistir-hi, i renunció ara mateix a la paradoxa, tan suggestiva, perquè els termes en joc són massa convencionals. No hi ha dubte, però, que, davant una conjuntura social de crisi — econòmica, política i cultural alhora —, sempre serà positiu de adoptar l'actitud freda i implacable del diagnòstic mèdic. És l'única viable, altrament, de cara al futur. En comptes d'optar per la tàctica de l'estruc o per les drogues de l'amor propi local, ens esforcem, ens hem esforçat a enfrontar-nos amb els fets descarnats, a intentar definir-los i a calcular-ne les conseqüències, a refusar qualsevol mena de temptació d'autoengany. Hem procurat de posar el dit a la plaga, i la llàstima és que no teníem prou dits per a acudir a tantes plagues com calia. I això, tot això, ¿no implica una decisió als antípodes del «pessimisme»? Hi ha, explícita, desperta i lúcida, una voluntat que postula solucions... I d'altra banda, la mateixa realització del número també té un alt valor significatiu. Els qui coneixen el petit món intel·lectual del País Valencià — els qui el coneixen de temps — saben que una empresa d'aquest tipus, tot i la seva modèstia, era inimaginable fa vint, quaranta, seixanta anys. Per l'orientació, pel disseny que l'anima, per la pulcritud dels enfocaments i de les premisses informatives, aquest petit fascicle d'estudis valencians marca una fita. No solament ell: més senyals la marquen, simultanis. Val la pena de tenir-ho en compte. I podem estar-ne contents. Jo no em sento «pessimista» ni «optimista». Ni «satisfet»! Però una mica content sí: una mica només, és clar. — JOAN FUSTER.